

N:o 131.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 12 maj 1905.
— — — — Andra Kammaren den 12 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta
motioner om revision af fattigvårdslagstiftningen m. m.*

(Lagutskottets utlåtande n:o 62.)

Till Konungen.

Vid innevarande riksmöte hafva enskilda motionärer ifrågasatt ändringar i fattigvårdslagstiftningen, hvilka synas Riksdagen värda att genomföras.

Den äfven i 1871 års förordning upptagna grundsatsen, att en hvar enligt regeln bör i afseende å fattigvård höra till den kommun, dit han i allmänhet i borgerligt afseende hör, synes Riksdagen ej vidare böra upprätthållas. Från den i enlighet med densamma uppställda hufvudregeln i fråga om förvärfvande af hemortsrätt göras visserligen undantag, bland annat genom stadgande, att under viss tid åtnjuten fattigvård hindrar hemortsrätts uppkomst. Men därigenom undvikas ej de menliga verkningarna af hufvudregeln. Vid gällande bestämmelsers tillämpning t. ex. å en person, som mantalsskrifves i ett samhälle, men kort därefter åter utflyttar samt tillbringar större delen af det år, för hvilket mantalsskrifning skett, i annan kommun utan att åtnjuta fattigvård, kommer det att inträffa, att han i fråga om *dels* näst därpå följande år och — om ny hemortsrätt ej bevisligen förvärfvas — *dels* äfven senare åtnjuten obli-

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 25 Häft. (N:is 131—132.) 1

gatorisk fattigvård faller förstnämnda kommun till last. Af de skandinaviska länderna har Finland en hufvudregel, liknande vår, men i Norge och Danmark äro förhållandena reglerade på annat sätt. Enligt den norska lagen af den 19 maj 1900 vinnes hemorts rätt genom att efter fyllda 15 år hafva i två på hvarandra följande år haft stadigt hemvist i ett fattigvårdssamhälle utan att för sig själf, hustru eller minderårigt barn hafva åtnjutit fattigvård. Hemorts rätt förloras genom tio års oafbruten vistelse utom hemorten. Den danska lagen af den 9 april 1891 ger en nödställd person hemorts rätt i den kommun, där han efter uppnådd 18 års ålder senast har haft 5 års oafbrutet stadigt hemvist utan att under denna tid hafva åtnjutit fattigvård.

Enligt lag af den 6 juni 1870 (ny edition af den 12 mars 1894), hvilken lag gäller för större delen af det tyska riket, förvärfvar hvar och en, som inom ett primärt fattigvårdssamhälle (Ortsarmenverband) efter fyllda 18 år oafbrutet två år har sin vanliga uppehållsort, därigenom hemorts rätt. Den, som efter uppnådd 18 års ålder två år i följd vistas utom det fattigvårdssamhälle han tillhör, förlorar sin hemorts rätt därstädes; och om han under tiden ej vunnit hemorts rätt i annat primärt fattigvårdssamhälle, blir det fattigvårdssamhälle af högre ordning (Landarmenverband), inom hvilket hans behof af fattigvård yppades, skyldigt att bekosta fattigvården. Åtnjuten fattigvård under de för förvärf och förlust af hemorts rätt relevanta tiderna antingen blott uppehåller dessa tiders utlöpande, därigenom att den tid, under hvilken understödet åtnjutes, ej medräknas, eller afbryter tiderna.

Genom anförda norska och tyska bestämmelser om förlust af hemorts rätt har man förekommit eller minskat den obillighet, som mer svåruppfyllda villkor för förvärf af hemorts rätt onekligen äro ägnade att framkalla, nämligen ett alltför betungande ansvar för utflyttade personers fattigvård. På samma gång vinnes med dylika bestämmelser en reducering af tvisteförfarandet i fråga om ersättning för fattigvård.

Huruvida någon af nyssnämnda lagstiftningar bör tagas till förebild för en behöflig ändring af vår egen fattigvårdslagstiftning, eller huruvida en lösning af detta spörsmål bör ske på annat sätt, synes emellertid icke kunna bedömas, med mindre en grundligare utredning af hithörande förhållanden ägt rum än den, som kunnat inom Riksdagen åstadkommas.

Beträffande grunderna för hemorts rätt framställa sig äfven andra spörsmål än de hittills berörda. Exempelvis må nämnas frågan om den ställning, som bör tillkomma genom obotlig sjukdom till arbete oförmögen per-

son, hvilkens vård utom anstalt bekostas af annan; än vidare frågan om hemortsrätt för minderåriga barn, efter det deras moder viss kortare tid efter åtnjuten fattigvård ingått äktenskap med annan än barnens fader. Det synes äfven böra tagas under öfvervägande, huruvida ej i öfrigt särskilda bestämmelser kunna och böra meddelas till förekommande däraf, att kommunernas målsmän söka i egennyttigt syfte inverka med afseende å för hemortsrätt grundläggande förhållanden, hvilka helt böra vara beroende af de eventuella understödstagarnes fria vilja.

Grunderna för hemortsrätt böra enligt Riksdagens åsikt fastställas så, som omsorgen för en rättvis fördelning af ansvaret anbefaller. Men i den mån, sådant låter härmed förena sig, böra de bestämmas på ett sätt, som är ägnadt att till antal och vidlyftighet inskränka tvisterna mellan kommunerna. I många mål försvåras utredningen väsentligen därigenom, att sökande fattigvårdsstyrelsen försummat att af understödstagaren — som senare afvikit eller dött — inhämta uttömmande upplysningar. Detta leder äfven mången gång till materiell orättvisa, emedan ersättningsskyldighet ålägges en kommun, som, om fullständiga upplysningar införskaffats, kunnat leda ansvaret öfver å annat samhälle, där understödstagaren senare vistats. Sådant skulle kunna förebyggas genom skärpta föreskrifter om den sökande fattigvårdsstyrelsens skyldigheter med afseende å utredningen om den nödställdes lefnadsförhållanden.

Det är af betydelse ej mindre för de hjälpbehöfvande än äfven för dem, som hafva att genom fattigvård bringa hjälp, att fattigvårdsbördan kan bäras utan kännning af alltför hårdt tryck. I detta afseende torde det vara illa ställt i många delar af vårt land, och i åtskilliga orter torde fattigvårdstungan vara rent af olidligt tryckande. För afhjälpande af detta missförhållande bör enligt Riksdagens åsikt den staten redan nu i vissa fall åliggande skyldigheten att godtgöra fattigvårdssamhälle dess kostnader utsträckas. När genom förordning af den 13 juli 1887 fastslagits, att, därest en person under minst fem år oafbrutet vistats ej blott utom sin kommun, utan äfven utom riket, ersättning får utgå oberoende däraf, huruvida samhället är af fattigvård synnerligen betungadt eller ej, förefaller det Riksdagen naturligt att fortgå i en riktning, hvari man sålunda redan slagit in, och förklara, att, så snart en person oafbrutet under fem år vistats utom den kommun, där han har hemortsrätt, denna kommun må kunna påräkna ersättning af statsmedel för kostnad i anledning af honom senare lämnad fattigvård. Det synes Riksdagen vidare lämpligt, att staten, som genom sin hospitalsverksamhet m. m. för kom-

munerna underlättar vården af abnorma fattiga personer, får sig ålagdt att ersätta kommunernas kostnader för underhåll och vård af sinnesslöa personer och fallandesjuka och med dylika personer jämförliga.

För betryggande af ett riktigt handhafvande af fattigvården böra fattigvårdsmyndigheterna vara underkastade nödig kontroll. De bestämmelser, som gälla härom, hafva icke visat sig tillräckligt verksamma. I anledning häraf har det ifrågasatts, att särskilda fattigvårdsinspektörer skulle förordnas och af staten allönas. Det synes emellertid Riksdagen, som om man med mindre ekonomisk uppoffring än den, som en fristående inspektion kräver, skulle kunna få till stånd en verksam och god kontroll. Man har enligt Riksdagens åsikt att bygga vidare på den grund, som redan är lagd, genom att till de i ämnet gällande bestämmelser foga andra, ägnade dels att framkalla en mer än hittills oafåtlig och initiativrik verksamhet af de fattigvårdens utöfning kontrollerande myndigheterna och dels att för de understödssökande, som anse sig hafva anledning vända sig till dessa myndigheter med någon framställning, än tydligare utmärka deras rätt härtill med anvisande af härför lämplig utväg.

I åtskilliga orter af riket brukar fattigvårdsstyrelse, då den söker utackordera fattighjon, anställa auktion för erhållande af anbud. Enligt Riksdagens åsikt är ett dylikt offentligt köpslagande å auktion om de beklagensvärda fattighjonerna, de må vara barn eller äldre personer, upprörande och stridande mot de grundsatser, hvarå fattigvårdslagstiftningen hvilat. Äfven om man, så länge ett fattigvårdssamhälle har rätt att bestrida sin försörjningsskyldighet genom utackordering, ej skäligen kan beröfva samhället rätten att genom upptagande af anbud bereda sig tillfälle att billigast fullgöra sin skyldighet, bör åtminstone enligt Riksdagens mening all anstötighet vid anbudens upptagande förekommas; och synes till vinnande häraf en uttrycklig lagbestämmelse böra meddelas i ämnet.

Under åberopande af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till *dels* ändrade bestämmelser beträffande hemortsrätt i fråga om fattigvård och rörande förhållanden, som därmed äga sammanhang, hvilka bestämmelser böra upptaga strängare villkor för hemortsrätts uppkomst än de nu i ämnet gällande och vara ägnade att såvidt ske kan inskränka och förenkla tvisterna mellan kommunerna om ersättning för lämnad fattigvård, *och dels* föreskrifter i syfte: att den i 31 § 2 mom. förordningen angående fattigvården upptagna grundsats, enligt hvilken fattigvårdssam-

hålle kan påräkna ersättning af statsmedel för viss fattigvårdskostnad, må utsträckas att gälla obetingadt i fråga om fattigvårdskostnad, som fattigvårdssamhälle måst vidkännas för den eller de samhället i fattigvårdshänseende tillhörande personer, hvilka, enligt hvad i åberopade lagrum sägs, varit borta från samhället viss tid; *att* fattigvårdssamhälle berättigas till godtgörelse af staten för kostnader i anledning af fattigvård åt sinnesslöa personer och fallandesjuke och med dylika personer jämförliga; *att* öfvervakandet däraf, att fattigvården utöfvas i enlighet med gällande bestämmelser, varder skärpt och förbättradt, dock utan anlitande af för detta ändamål särskildt tillsatte tjänstemän; *samt att*, då fattigvårdsstyrelse vill till enskild person uttinga hjälpbehöfvande, auktion ej må anställas för erhållande af anbud.

Stockholm den 12 maj 1905.

Med undersätlig vörndnad.
